

Jak je řešeno znečištění vodních zdrojů v Českém krasu?

Jana Slezáková

Český kras je rovněž oblastí citlivou na znečištění vodních zdrojů. Alespoň ve zkratce tedy zmiňme danou problematiku, která se dá rozložit do tří úrovní.

Základní je diagnostika zdrojů znečištění a vlivu na vodní zdroje a biodiverzitu

Potřeba řešit viditelné zhoršování kvality vodních toků a jejich vliv na degradaci biotopů iniciovala zadání „Studie proveditelnosti opatření vedoucích ke zlepšení kvality vody na vybraných tocích v CHKO Křivoklátsko, CHKO Český kras a CHKO Brdy“.

Studie je zpracovávána od září roku 2021 Výzkumným ústavem meliorací a ochrany půdy, v. v. i., a na konci letošního roku budou k dispozici výsledky. Cílem studie je identifikovat zdroje znečištění, popsat vliv na biodiverzitu, a zejména na předměty ochrany všech ovlivněných kategorií zvláště chráněných území, stanovit limity pro vybrané lokality, navrhnout vhodná řešení a projednat je s dotčenými subjekty. Z průběžných výsledků už je zjevné, že řešíme hlavní zdroje z bodového znečištění, tedy z odpadních vod obcí, které se dostávají do recipientu i nečištěné mimo čistírnou odpadních vod.

Mezi vybranými toky vyšla u většiny sledovaných ukazatelů zařazení do třídy IV. (silně znečištěná voda) a V. (velmi silně znečištěná voda) dle platné normy ČSN 75 7221, a to i přesto, že jsou chráněny multiplicitně v kategoriích maloplošně chráněných území, evropsky významných lokalit a chráněnou krajinnou oblastí. Jsou zde vymapované krasové jevy, pěnovce či byly v minulosti biotopem zvláště chráněných druhů. Převážně se jedná o předměty ochrany ZCHÚ, jež jsou silně ohroženy

či na pokraji totální destrukce v případě pěnovců (chráněných dle Směrnice Rady č. 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin). Jen okrajově je zaznamenána a doložena přímá souvislost se znečištěním podzemní vody odpadními vodami z konkrétní obce. Příkladem je dlouhodobě sledovaný pramen vyvěrající na povrch a užívaný jako zdroj pitné vody, přestože je v něm častý výskyt koliformních bakterií a vysoké hodnoty dusičnanů. Je to pravděpodobně jen viditelná špička ledovce mnohem rozsáhlejšího problému. Stejně tak nejsou nijak řešena dlouhá suchá období, kdy se směšovací poměr otočí a v korytech protékají i 80% koncentráty přečištěných odpadních vod (s legálně neodstraněným fosforem), ani krátké epizody vyšších úhrnů srážek, které vyplavují jímky a dešťové kanalizace, příp. jsou využívány k nezákoně likvidaci odpadních vod.

Obecně jsou zaznamenány vysoké hodnoty emisí fosforu a dusíku přímo na čistírnách odpadních vod nebo pod nimi. Zejména vysoké hodnoty emisí fosforu ve formě rozpustných fosforečnanů (P-PO₄), které přímo souvisí s pokročilou eutrofizací a degradací recipientu. Přesto ve většině zdokumentovaných případů nedochází k porušování vodoprávních rozhodnutí.

Další úroveň tvoří zastaralý legislativní rámec. Nařízení vlády (NV č. 401/2015 Sb.) nestanovuje sledování a odstraňování fosforu u malých obcí do 2000 EO. Tedy těch, kterých je s dopadem na oblast Českého krasu většina. Vodoprávní úřady nestanovují přísnější limity, než jsou uvedeny v příloze č. 7. („BAT“) a odkazují se na ust. § 38 odst. 12 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách

v platném znění, podle kterého nesmí být vodoprávním úřadem stanovené emisní limity přísnější než hodnoty BAT. Možnost nastavit je ve správním řízení jako podmínky pro činnost podle ust. § 66 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny je nestandardní nadstavbové východisko. Očekávaná revize směrnice Evropské rady z roku 1991 o čištění městských odpadních vod (Urban Waste Water Treatment Directive – UWWTD, 2022/0345) by měla i ve své implementaci do národní legislativy reflektovat současné možnosti, požadavky na čištění odpadních vod i malých obcí a zohlednění zájmů ochrany přírody.

V poslední rovině jsou **ekonomické možnosti** investorů a provozovatelů. Oslovené obce připravují intenzifikace ČOV a snaží se o osvětlu a připojení obyvatel ke kanalizační síti. Potřebná řešení ale brzdí zásadním způsobem finance. Nastavení přísnějších parametrů, pro krasovou oblast klíčových, znamená nárůst investičních i provozních nákladů. Příkladem je obec Tetín s připravovanou intenzifikací ČOV pro 1000 EO s terciárním stupněm čištění a případně doplněním o zemní kořenový filtr. Tímto způsobem zajistíme ochranu pěnovců, jeskyní v Tetínské roklí a obnovu vytráveného málo vodného 460 m dlouhého přítoku Berounky za cenu šplhající k 30 miliónům. Možná, že skutečná hodnota tohoto kousku přírody je mnohem vyšší, ale ani jediná možná (připravovaná) dotace z OPŽP ve výši 30 % způsobilých nákladů nezajistí, že obec bude schopna intenzifikaci na potřebné parametry realizovat. Projektovou dokumentaci ze šuplíku dostane skutečná finanční podpora obce. ■